

МУЗИКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ

Проблема взаємодії музики та свідомості людини набуває сьогодні особливого значення. Починаючи з середини ХХ століття, музика стає глобальним явищем. Завдяки розвитку засобів масової інформації та різних технічних пристроїв вона виходить за межі своєї культури, та починає існувати у тотальному інформаційному просторі. З огляду на це перед дослідниками постає нове завдання. Якщо раніше музичні дослідження приділяли більше уваги побудові музичних творів, аналізу музичних структур, історії розвитку цього феномена тощо, то зараз найбільш актуальним стає питання впливу музики на людину, її внутрішній світ, а, отже, і на суспільство в цілому.

Емоційна складова музики почала вивчатися ще у період Нового часу. Декарт вважав, що мета музики обмежується тим, щоб доставляти насолоду і порушувати різноманітні афекти. Мабуть, він першим ввів термін «емоція» у науку про музику, і дав обґрунтування різних афектів, застосованих до неї [2, с. 120]. Відповідно сама музика повинна була містити в собі певні емоційні стани. У цьому відношенні цікаве висловлювання Г. Лотце: «Ясно, що музика може запам'ятовувати не сформовані почуття, а тільки звукові фігури ... [вона] надає форму, притаманну їм як рухам нашої Душі» [3, с. 22]. Х.Ортега-і-Гассет пише: «З якого б боку ми не підійшли, як би не трактували це питання, наприкінці нам доведеться визнати, що мистецтво – це вираження почуттів. Зрозуміло, не тільки це, але саме вираження почуттів і становить суть мистецтва. Що залишиться – і насамперед від тієї ж музики, – якщо ми відкинемо її здатність виражати емоції»[1].

Отже, наявність емоційної складової в музиці визнається багатьма дослідниками. Природа цього явища досі залишається загадковою, але можна стверджувати, що у межах певного інформаційного простору музичні твори мають особливе психологічне значення, а отже можуть формувати настрій людини, її емоційний стан. Але постає питання – чи обмежується музика трансляцією лише емоційної інформації? Цілком може бути, що організовані звуки можуть нести інформацію іншого роду, ближчу до раціонального стану. Такі властивості музики дають змогу використовувати це явище як засіб виховання. Про можливість виховання завдяки музиці говорив ще Піфагор. Він вважав, що налагодження емоційного стану людини сприяє її адекватній поведінці, гармонізації її внутрішнього стану. У результаті це призводить до виправлення характеру людини.

Ця точка зору породжує певні питання. Внутрішній світ людини значно багатший і складається не лише з емоційної складової. Звичайно, емоції багато в чому обумовлюють поведінку людини, але існує й раціональна складова. Якщо музика використовується як засіб виховання, слід шукати безпосередній зв'язок між свідомістю людини і раціональним змістом музичного твору.

Тільки такий підхід може наблизити дослідників до розуміння механізмів впливу музики на внутрішній світ людини та процесу його формування.

Література:

1. *Ортега-и-Гассет Х.* Эстетика. Философия культуры / Х. Ортега-и-Гассет. — М. : Искусство, 1991. — 588 с.
2. *Холопова В. Н.* Музыка как вид искусства : учебное пособие / В. Н. Холопова. — СПб. : Лань., 2002. — 320 с. — (Учебники для вузов. Спец. лит.).
3. *Чередниченко Т. В.* Тенденции современной западной музыкальной эстетики / Т. В. Чередниченко. — М. : Музыка, 1989. — 222 с.